

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ, КАТЕДРА „ГЕОГРАФИЯ НА
ТУРИЗМА“**

**МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ДЕСТИНАЦИИ“**

**НАЦИОНАЛЕН СТУДЕНТСКИ КОНКУРС ЗА НАЙ-ДОБРА РАЗРАБОТКА НА
ТУРИСТИЧЕСКА ТЕМАТИКА НА МТИ „КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ 2024 г.“ – ВЕЛИКО
ТЪРНОВО**

**ПРОЕКТНА АКТИВНОСТ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ
СЪСТОЯНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКОТО ПРЕДЛАГАНЕ
В РАЙОНА НА ОБЛАСТИТЕ ВРАЦА, ВИДИН И
МОНТАНА – ТЕНДЕНЦИИ И РЕЗУЛТАТИ**

**Изготвил разработката: Ирина Милкова Янкова, I курс, специалност „Управление на
туристическите дестинации“
Факултетен номер: 3GG4700023**

2024 г.

Въведение: Република България е разделена на шест икономически района за планиране – Югозападен, Южен централен, Югоизточен, Североизточен, Северен централен и Северозападен. Последният включва областите Видин, Враца, Ловеч, Монтана и Плевен, като площта му възлиза на 19 070 кв. км, а населението му е 667 763 души (към 2023 г.) Северозападният район се определя като значително по-слабо развиващ се, спрямо останалата част от България, както и е на едно от последните места по брутен вътрешен продукт на глава от населението за целия европейски съюз (16 597 лв. към 2022 г.), като този показател е отправна точка за измерване на бедността (Приложение №1).

През последните години Северозападният район успява да придобие популярност с един от природните феномени, намиращи се в тази част на страната, а именно Белоградчишките скали. През 2009 г. се провежда конкурс, на който трябва да бъдат избрани новите 7 природни чудеса на света, и скалите се нареждат на 77-мо място от 260 природни обекта. Те също така биват изобразени на първата страница на годишната програма за национална туристическа реклама през 2023 г., но за самия Северозападен район се споменава оскъдна информация, която е много разпокъсана, и не предполага логична връзка към концепция за общ туристически продукт. Бегло се описват някои предприети културни инициативи като: най-дългият туристически веломаршрут в България с дължина 740 км – „Дунав Ултра“; младежкият фестивал на изкуствата „The bridge“ и средновековният фестивал „БъдинЪ“ в град Видин; националният фолклорен събор „Леденика“ в град Враца; международният фолклорен фестивал в Монтана и др. Въпреки усилията на местните хора и общини, туристическото предлагане остава на локално ниво, без да бъдат използвани пълноценно възможностите за създаване на регионален туристически продукт, като в комбинация с подходящ маркетингов микс, би било възможно превръщането на района в по-силно разпознаваем, и съответно привличането на по-голям брой посетители от България и чужбина. Към настоящия момент Северозападният район е известен основно с Белоградчишките скали, като не е изведен на преден план и по подходящ начин потенциалът за религиозен, балнео, СПА и уелнес, както и винен туризъм.

Слабото развитие на туризма в района не се дължи единствено на горепосочените причини. То е резултат от цялостната влошена икономическа ситуация, като Северозападна България се отличава значително от останалите райони, поради факта, че тук е сравнително силно застъпен аграрният сектор, а дялът на услугите е чувствително по-нисък. Брутна добавена стойност през 2019 г. възлиза на 6.6 млрд. лева, от които 10% от първичния сектор (при средна стойност за страната 4%), 32% от вторичния сектор (при средна стойност за страната 25%) и 58% от сектора на услугите (при средна стойност за страната 71%). Всеобщо

прието е, че икономиките на силно развитите държави в световен мащаб се характеризират с процъфтяващ дял на услугите, а аграрният и вторичният сектор намаляват обема си. От статистиката става ясно, че Северозападният район е поел в посока, която не съвпада със световните тенденции. Друг значителен проблем за Северозапада е фактът, че заплатите тук са най-ниски, в сравнение с цялата страна – 11.9 хил. лв. годишно за наетите лица през 2019 г. Слабата инвестиционна активност и ниските заплати са причина за бедността в района, а оттам и за обезлюдяването му, в търсене на по-добри условия на живот и труд от населението. След 2020 г. картината продължава да се влошава – безработицата остава висока, а коефициентът на трудоспособното население (между 15 и 64 години) възлиза на 67.6% (при 72.2% средно за страната).

Състоянието на пътната инфраструктура също е в критично положение. Пример за това може да се даде с неудобството при пътуване по републиканския път III-812 до единствения курорт в района – Вършец. Част от участъка на този път е без маркировка, и е осеяна с голям брой дупки. По същия път в посока Враца не е правен основен ремонт над 30 години. Агенция пътна инфраструктура обяснява, че през 2025 г. е предвидено възлагането на обществена поръчка за изготвяне на технически проект за основен ремонт на пътя. Всички изброени до момента фактори свидетелстват за проблемите при пълноценното развитие на туристическата индустрия. Местните власти вярват, че тя е единственото спасение за района, но възлагането на толкова големи надежди единствено върху туризма, би могло да доведе до негативни последици, защото той не е способен да поеме цялото това натоварване, и да увеличи драстично икономическите показатели. Ставайки зависим от туризма, Северозападният район би negliжирал другите стопански сектори, и ситуацията би се влошила драстично. Другият проблем, свързан с обезлюдяването на района, води и до некачествено обслужване, защото остава единствено надтрудоспособно население, както и неквалифициран персонал, който не може да посреща потребностите на посетителите, особено видимо в заведенията за хранене и развлечения. Броят на местата за настаняване в Северозападния район е 235, с 9618 легла, като реализираните нощувки са 64 379, пренощуващите лица 33 944 души, от които едва 3 334 чужденци, а приходите от нощувки възлизат на 4 035 601 лв. (2024 г.) Националната статистика дава информация колко ниски са стойностите на посещенията от чужденци, поради слабото промотиране на района, дори в

Европа. Също така в местата за настаняване има недостиг на персонал, и туристите често не остават удовлетворени от престоя си (Приложение №2)^{1 2 3}.

В Северозападна България се правят опити за развитие на туристическата индустрия основно на локално ниво, но към настоящия момент резултатите са предимно колебливи. При разработване на темата бяха обстойно прегледани литературни източници, статистически данни и журналистически статии (вторична информация). Първичната информация беше събрана след провеждане на теренна практика по Казуси от туристическото развитие на България в района на Северозападна България по време на обучението в магистърска програма „Управление на туристическите дестинации“. Много голям интерес предизвикаха организираните срещи с представители на туристическия бранш и администрация. Бяха проведени неструктурирани интервюта със служители на Туристически-информационен център „Вършец“ и на културен център „Жул Паскин“ в гр. Видин, които предоставиха подробна информация за програмата от събития и инициативи в двете общини. Впечатление направи тяхната отдаденост на професията, а също така желанието да бъде подобрена ситуацията в цяла Северозападна България, както и гордостта от приноса на родните им места. В община „Вършец“ наблегнаха върху историята на града и засилващите се посещения от български семейства с деца по време на празници и уикенди, но ни показаха и рушащата се сграда на Банското казино, за която се надяват да бъде реставрирана, и да се превърне в културен център в бъдеще. Представителят на обновената синагога във Видин ни разведе из обекта, разказвайки за лошото състояние, в което се е намирала, преди да бъде превърната в културен център „Жул Паскин“. Той обясни, че тя представлява еталон за цяла България не само заради отличната възстановка, но и заради огромния успех на Приоритетна ос №6 „Регионален туризъм“ на оперативна програма „Региони в растеж“ (2014-2020 г.) на територията на община Видин.

Цялостният набор от изведени данни спомага за конструиране на задълбочен анализ за влошената ситуация, по отношение икономическите резултати и управлението на туризма, но тази тенденция не е константна, защото се наблюдават и положителни примери, които поставят района на ключова позиция върху туристическата карта на страната. Северозападна

¹ Economic.bg [онлайн] – **Икономически и инвестиционен профил на Северозападен район, 2022 г.** Достъпно от: <https://www.economic.bg/bg/a/view/ikonomicheski-i-investicionen-profil-severozapaden-rajon>

² Btvnovinite.bg [онлайн] – **Дупка до дупка – протест в Северозападна България за състоянието на пътищата, 2024 г.** Достъпно от: <https://btvnovinite.bg/bulgaria/dupka-do-dupka-sastojanieto-na-patishtata-predi-letnija-sezon.html>

³ Nsi.bg [онлайн] – **Дейност на местата за настаняване по статистически зони, статистически райони и по области през март 2024 година.** Достъпно от: <https://www.nsi.bg/bg/content/1974/%D0%BC%D0%B5%D1%81%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8?page=4>

България изненадва посетителите, както с впечатляващи природни и културни забележителности, така и със съвременни проекти, обновена техническа база, отлични екскурзоводи. Въпреки това, лошото състояние на общата инфраструктура и недостига на квалифициран персонал са основно препятствие пред бъдещото развитие на туризма на териториите на области Враца, Видин и Монтана. **Обект** на настоящата разработка е туризмът на територията на областите Враца, Видин и Монтана, а **предмет** - проектната активност за подобряване състоянието на туристическото предлагане в района. Поставен е акцент конкретно върху тези три области, поради факта, че две от тях се считат за силно изостанали (Видин и Монтана), докато Враца се определя като вторият по важност икономически център за района след Плевен, а също така личните впечатления и събрани материали дават възможност за по-детайлно описание и разбиране на разработваната тема. Проектите и оперативните програми имат огромно значение за туристическия бранш. Причината се изразява в необходимостта от прилагането на дългосрочни подходи, с цел предпазване от кризисни ситуации. От огромно значение е и спомагането на местните и регионални икономики, посредством финансираня, осигуряване на работна ръка и цялостна интеграция на населението. За Северозападна България от огромно значение са оперативни програми „Регионално развитие“ (2007-2013 г.) и „Региони в растеж“ (2014-2020 г.), които се фокусират основно върху подпомагане регионалното развитие в цялата страна, и смекчаване на силно изразените различия. Интерес представлява икономическият контраст в полза на област Враца, в сравнение с области Видин и Монтана, но той не е задължителен фактор за успех или провал на конкретни проектни дейности, като това твърдение е аргументирано в следващите редове.

Подобряване на ситуацията по отношение туристическото развитие на Северозападния район е възможно, но е необходимо на първо място да бъде създадена всеобхватна концепция за цялостен регионален туристически продукт, с акцент върху всеки един от атрактивните обекти. Връзките между отделните атракции следва да прераснат в единна мрежа, която да изгради стабилни основи на туристическата индустрия в района. Недостатъчно внимание се обръща и на маркетинговите инструменти, които са единственият начин за популяризиране на района, и генериране на приходи от по-голям брой посещения. Създаването на актуална рекламна кампания за Северозападна България би изисквало голям брой средства, но кандидатстването за европейско и национално финансиране е единственият начин за информационно осигуряване на Северозапада. Задължително е и квалифицираните кадри да се върнат отново, както и да не напускат родните си места, за да

могат да бъдат обслужвани качествено туристите, и да се управляват по подходящ начин туристическите обекти, инфраструктура, както и финансовите средства. Това би било постижимо, единствено чрез икономически стимули като материална и финансова подкрепа, откриване на нови работни места и подобряване качеството на образователната конюнктура. Въпреки негативните тенденции, в Северозападна България, и в частност области Видин, Враца и Монтана, вече са финализирани няколко много успешни проекта, които поставят района в благоприятна позиция, по отношение развитието на туристическата индустрия.

Табл. 1 Изявени примери от проектната активност на територията на области Враца, Видин и Монтана

Проект	Силни страни	Слаби страни	Възможности	Заплахи
Проект №2014ТС16I5СВ007 – 2015 – 1 – 124 „Консервация, реставрация и експониране на раннохристиянска базилика и средновековна крепост в трансграничния район“.	Обект „Кастра ад Монтанезиум“ - Добра консервация от археологическа гледна точка; изградена панорамна площадка.	Непригоден обект за посещения; липса на местен екскурзовод и охрана; не са обособени места за сядане и почивка, нито информационни табели; посетителският център е изоставен.	Привличане на по-голям брой посетители от Република Сърбия; трансгранично сътрудничество за популяризиране и опазване на културно-историческото наследство; привличане на спонсори за реклама и свежи ресурси; комбиниран тур. продукт с община Монтана и язовир Огоста.	Унищожение на културно наследство; без въвеждане на входна такса и при липса на финансиране, обектът няма да бъде годен за посещения; негативно отношение към развитието на туризма в област Монтана.
Проект „Археологията – атракция за туристите“. Програма за трансгранично сътрудничество по контролно-пропускателен пункт България – Сърбия ССИ Number 2017СВ16IP0006. Туристически обект - Римски град „Рацария“.	Една част от обекта е видима за посетителите; природният пейзаж прибавя допълнителна посетителска стойност.	Останалата част от експозицията не е достъпна; обектът много лесно може да бъде пропуснат, защото не е видим от пътя; няма информационни табели в близост; липса на охрана; разграбени исторически ценности от иманяри; неразбирателства между общини Видин и Димово.	Изграждане на музей в непосредствена близост до разкопките и обсъждания по въпроса в публичното пространство; подходящ маркетингов микс и финансови стимули за създаване на комбиниран туристически продукт с обекти в община Видин и круизни обиколки по река Дунав.	Унищожение на културно наследство; поразяване на местни политически противоречия; стимулиране на иманярска дейност.
Проект „e-Ms code ROBG – 471“. „Нови дестинации в трансграничния туризъм“.	Палеопарк на град Вършец – богата експозиция; поддържане на база данни за вид и брой на посетителите; добра инфраструктурна,	Липса на директно финансиране от посетителите (посредством входна такса, например); няма местен екскурзовод-аниматор, който да провежда беседи; липса на игрови елементи и съоръжения за малките	Използване на статистическите данни за провеждане на маркетингови кампании, с цел привличането на повече посетители (основно от Република Румъния; поддържане на обекта чрез потребителска такса; трансгранично	Възприемане на обекта като част от социалната инфраструктура на Вършец, и отказ от заплащане за посещение; понижаване на атрактивността и

	техническа и информационна осигуреност – субтитри на документалните филми на български и английски език.	посетители.	сътрудничество.	интереса, поради липса на игрови елемент за децата.
Проект по реставрация и адаптация на Синагога – Видин в туристически обект културен център „Жул Паскин“.	Отлично реставриран обект; важен център на културния живот в град Видин и областта; облагородено околно пространство.	Наблюдава се лека загуба на автентичността на един религиозен храм; много кратка и неувлекателна екскурзоводска беседа на уредниците на културния обект.	Привличане на голям брой посетители от цялата страна и чужбина за културни мероприятия; повишаване приходите от туризъм за областта; трансгранично сътрудничество; комбиниран тур. продукт; стимул за увеличаване проектната активност и финансиране в района.	Цялостната икономическа изостаналост на областта и влошената възрастова структура на населението биха могли да доведат до спад на посещенията, и липса на компетентни кадри, които да управляват и развиват културните мероприятия.
Проект „Благоустрояване на пещера “Венеца“ в ПИИ000629, в землището на село Гара Орещец, община Димово.	Добре поддържан обект – поставено осветление и обезопасена площадка; посетителите се придвижват с каски против инциденти; обособени тоалетни и паркоместа; изградена туристическа пътека.	Степента на трудност за посетителите е от умерена до висока – недостатъчно изградени съоръжения за по-трудноподвижни туристи; допускат се твърде голям брой хора наведнъж, което влошава туристическото преживяване.	Възможности за трансгранично сътрудничество с Република Сърбия; създаване на комбиниран туристически продукт за целия район; откриване и предлагане на по-разнообразни спелео-маршрути за желаещи потребители; завишаване на интереса към финансираня от страна на ЕС.	При липса на подходящ маркетингов микс, отлив на посетители, поради влошената икономическа ситуация в района; по-тясна специализация на пещерата като труднодостъпен туристически обект.
„Развитие на устойчив туризъм в община Враца. Леденика – туризъм без сезони“	Много добро благоустрояване на пещерата – осветление, информационен център, детска площадка и сцена; обособен е парк със съоръжения за катерене – атрактивност за широк брой потребители.	Недостатъчно информативна екскурзоводска беседа; допускане на огромен брой посетители наведнъж само с един гид – влошено качество на туристическата услуга; необезопасен район от гризачи и насекоми.	Смекчаване на сезонността, поради наличието на разнообразни туристически атракции; трансгранично сътрудничество; комбиниран туристически продукт, включително с веломаршрути в района и спелео- туризъм.	Прекалено големият брой посещения може да навреди на обекта, и да намали неговата атрактивност; прекомерна комерсиализация.

Посочените проекти са една малка част от дейностите и инициативите в района. Освен чрез финансиране с публични средства, области Враца, Видин и Монтана предизвикват интерес и от страна на частни физически и юридически лица, които правят дарения, и предлагат вдъхновяващи идеи. Впечатляваща е обновената зала „Врачански съкровища“ в Регионално историческия музей на Враца, като за експозицията на обектите са използвани всякакви звукови и светлинни техники, а туристите дори могат да усетят мириса и допира на някои от експонатите. Прожектирани са филми със субтитри на български и английски език, разказващи за историята и археологическите дейности при откриването на всички тези богатства във врачанския край. Обновлението на залата е извършено с финансовата подкрепа на фондация „Америка за България“ в партньорство с община Враца и РИМ „Враца“. През последните години фондацията много активно финансира разнообразни проекти на територията на страната, като само за Северозападния район те надхвърлят 50 броя. Последният конкурс, по който са се изпращали кандидатури до 10.02.2024 г., цели развитието на туристически продукти и услуги в района на Северозападна България и река Дунав, които да допринесат за удължаване на престоя на туристите, и да поставят посочения ареал завинаги на туристическата карта на България. От голямо значение е и практикуването на устойчив природосъобразен и културно-исторически туризъм. Конкурсът се подразделя на 3 категории: „Елате ни на гости“ (финансиране до 25 000 лв. за по-интересен, продължителен и ползотворен престой); „Щом сме двама, страшно няма“ (финансиране до 50 000 лв. за партньорства по изграждането на общи туристически продукти и услуги); „Сговорна дружина, планина повдига“ (финасиране до 150 000 лв. за обединяване усилията на местната общност за развитието на цялостна туристическа дестинация). Много интересна инициатива от страна на Министерството на туризма са и опознавателните обиколки на Северозапада, на които са поканени представители на румънските медии в началото на май месец 2024 г., с цел промотиране на района пред северната ни съседка. Тенденциите са в бъдеще трансграничното сътрудничество да се засилва, и да бъдат предложени множество перспективи за развитие, съвместно с републики Сърбия и Румъния^{4 5}.

Основните тенденции при съществуването и развитието на туристическия бранш на територията на области Враца, Видин и Монтана могат да бъдат обособени по следния начин:

- **Силни страни:** Запазено природно и културно-историческо наследство, както и наличие на активни проектни дейности. Общата сума, събрана по посочените по-горе проекти и

⁴ Jivkokonstantinov.com [онлайн] – **Врачански съкровища – приказно пътешествие през вековете (ревию), 2023 г.** Достъпно от: <https://jivkokonstantinov.com/tracian-treasures-vratza-review/>

⁵ Us4bg.org [онлайн] – **Развитие на туризма в Северозападна България и по поречието на река Дунав, 2024 г.** Достъпно от: <https://us4bg.org/bg/tourism-danube-northwest/>

инициативи, възлиза на над 200 000 000 лв., като се наблюдава повишен инвестиционен интерес от страна на публичните властни и частни лица. Подобрена и модернизирана е и материално-техническата база.

- **Слаби страни:** Влошената възрастова структура, недостигът на квалифицирани кадри и лошото състояние на пътната инфраструктура предопределят невъзможността за качествено обслужване на посетителите, и отлива от туристи. Една част от туристическите обекти пустеят и се рушат, което води до загуба на безценни ресурси.
- **Възможности:** Пред Северозападна България се откриват нови хоризонти, особено по отношение на трансграничното сътрудничество с Републики Сърбия и Румъния, както и постепенна интеграция в Европейския съюз. При обединяване на туристическото предлагане, създаване на комбиниран туристически продукт и използване на подходящ маркетингов микс, ситуацията на регионално ниво би могла да се подобри значително. От голямо значение е и да се насочи вниманието към по-активно използване ресурсите на река Дунав, което на този етап не се наблюдава. Препоръчително е да се наблегне върху възможностите за практикуване на водни спортове, круизни обиколки, обособяването на водни атракции, а също така и да се насърчават общите усилия между държавите в Европа за опазване водното богатство на река Дунав.
- **Заплахи:** Липсата на достатъчно инициативи за обединение между областите и общините на локално ниво, по отношение създаването на регионален туристически продукт, води до трудна разпознаваемост на района, и го поставя в периферно положение, спрямо останалите райони за планиране в България и съседните държави. Това, подобно на „домино ефект“, води до редица отрицателни ефекти, свързани със задълбочаването на демографската криза, утвърждаването на негативен имидж на дестинациите и отлив на кадри от туристическия бранш.

Заклучение: Северозападна България представлява не само географска единица или територия за икономическо планиране – в тази част на страната се намират забележителни туристически ресурси, които при пълноценно оползотворяване, биха могли да допринесат значително за развитието не само на туристическата индустрия, но и за повишаване качеството на живота на местните жители. Наблюдава се значителен контраст между отделните области, какъвто е примерът с Враца, Видин и Монтана, но при усилия от страна на различните общини, биха могли да се обособят множество комбинирани туристически продукти, които да повишат интереса на посетителите и приходите от туризъм. Към настоящия момент състоянието на пътната инфраструктура,

безработицата и ниските заплати са сред основните проблеми, които възпрепятстват развитието на района. Проектната активност в Северозападна България постоянно нараства, което представлява доказателство за постепенното ѝ приобщаване към стандарта на живот в рамките на европейския съюз, както и увеличаването на инвестиционния интерес към един все по-обещаващ и развиващ се край.

Източници

Btvnovinite.bg [онлайн] – Дупка до дупка – протест в Северозападна България за състоянието на пътищата, 2024 г. Достъпно от: <https://btvnovinite.bg/bulgaria/dupka-do-dupka-sastojanieto-na-patishtata-predi-letnija-sezon.html>

Economic.bg [онлайн] – Икономически и инвестиционен профил на Северозападен район, 2022 г. Достъпно от: <https://www.economic.bg/bg/a/view/ikonomicheski-i-investicionen-profil-severozapaden-rajon>

Jivkokonstantinov.com [онлайн] – Врачански съкровища – приказно пътешествие през вековете (ревью), 2023 г. Достъпно от: <https://jivkokonstantinov.com/tracian-treasures-vratza-review/>

Nsi.bg [онлайн] – Дейност на местата за настаняване по статистически зони, статистически райони и по области през март 2024 година. Достъпно от: <https://www.nsi.bg/bg/content/1974/%D0%BC%D0%B5%D1%81%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8?page=4>

Us4bg.org [онлайн] – Развитие на туризма в Северозападна България и по поречието на река Дунав, 2024 г. Достъпно от: <https://us4bg.org/bg/tourism-danube-northwest/>

Приложения

Приложение №1: Площ, население и БВП на отделните области в Северозападен район.
Източник: НСИ. (Достъпно от: <https://shorturl.at/SQSY3>).

Териториален обхват	Площ (в кв. км)	Население (към 2023 г.)	Брой мъже (към 2023 г.)	Брой жени (към 2023 г.)	БВП на глава от населението в лв. (към 2022 г.)
Северозападен район	19 070	667 763	322 234	345 529	16 597
Област Видин	3022	72 264	34 667	37 597	13 273
Област Враца	3619.7	148 247	71 804	76 443	21 818
Област Ловеч	4128.8	112 791	54 556	58 235	15 890
Област Монтана	3635.5	115 349	55 855	59 495	14 651
Област Плевен	4653.3	219 114	105 353	113 761	15 562

Приложение №2: Дейност на местата за настаняване по области в Северозападна България към 2024 г. Източник: НСИ. (Достъпно от: <https://www.nsi.bg/bg/content/1974/%D0%BC%D0%B5%D1%81%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8?page=4>).

Териториален обхват	Места за настаняване – бр.	Легла – бр.	Легладенонощия – бр.	Реализирани нощувки – бр.		Пренощували лица – бр.		Приходи от нощувки (лв.)	
				Общо	В т.ч. чужди граждани	Общо	В т.ч. чужди граждани	Общо	В т.ч. чужди граждани
Северозападен район	235	9 618	288 717	64 379	7 287	33 944	3 334	4 035 601	465 147
Област Видин	30	1 021	31 968	7 468	1 113	5 084	704	420 234	67 135
Област Враца	40	1 336	40 195	13 377	1 695	5 452	431	649 939	110 699
Област Ловеч	104	4 322	127 867	22 982	1 431	11 907	799	1 820 918	75 990
Област Монтана	32	1 501	44 808	7 890	552	3 998	301	424 836	39 042
Област Плевен	29	1 438	43 879	12 662	2 496	7 503	1 099	719 674	172 281

Приложение №3: Обект „Кастра ад Монтанезуим“, 2024 г. Източник: Личен архив.

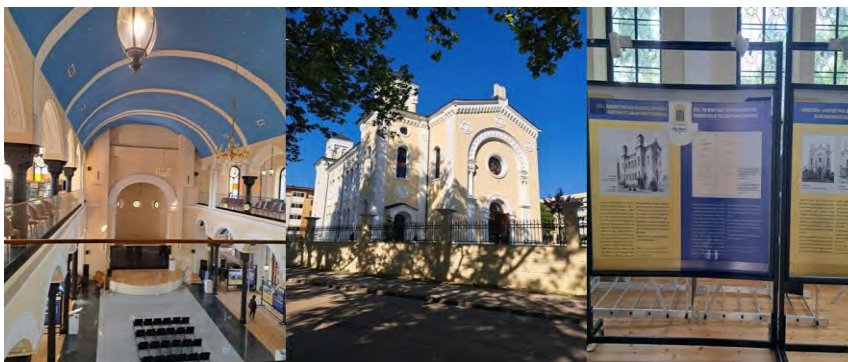
Приложение №4: Обект римски град „Радиария“, 2024 г. Източник: Личен архив.

Приложение №5: Обект палеопарк „Вършец“, 2024 г. Източник: Личен архив.

Приложение №6: Обект видински културен център „Жул Паскин“, 2024 г. Източник: Личен архив.

Приложение №7: Обект пещера „Венеца“, 2024 г. Източник: Личен архив.

